

Správna starostlivosť o odolné tkaniny

Od najnovších mikrovlákien až po syntetické a zmesové tkaniny, hodváb rovnako ako bavlnu a vlnu, vyžaduje každá látka na zachovanie čo najlepších úžitkových vlastností vhodnú starostlivosť. Pokyny na visačkách sú často určené skôr na riešenie prípadných reklamácií alebo na propagáciu výrobku než na zabezpečenie jeho maximálnej životnosti. Niektorí výrobcovia na visačke uvádzajú „len chemické čistenie“, pretože dúfajú, že tým neskúseným zákazníkom zabránia oblečenie poškodiť príliš vysokou teplotou alebo nesprávnym sušením. Pri nepremokavých a nepriedušných materiáloch sa často odporúča prací prostriedok v prášku, pretože nie je žiaduce vyvolávať dojem, že výrobok vyžaduje zvláštnu starostlivosť. To obvykle vedie k zhoršeniu úžitkových vlastností aj po jedinom vypraní. Niekedy v pokynoch stojí, že máte použiť prací prostriedok nezanechávajúci zvyšky alebo umývací prostriedok na riad. Výrobca možno nevie, že je možné použiť kvalitnejšie prací prostriedky, alebo sa možno nechce púšťať do testovania konkrétnych výrobkov a aktuálne o nich informovať svojich zákazníkov.

Vypratím odolnej tkaniny v obyčajnom pracom prostriedku pridáte práve o tie vlastnosti, ktoré by ste chceli obnoviť. Zvyšky pracích prostriedkov tvoria chemický povlak, ktorý sa ku tkanine viaže po každom praní. Asi po 10 vypraniach dosiahne 2 % hmotnosti látky. Skladá sa z parfumy, ultrafialových zjasňujúcich farbív, solí, povrchovo aktívnych látok, látok uľahčujúcich výrobu a dávkovanie pracích prostriedkov, mazív do práčky a najrôznejších olejov, tukov a polymérov, ktoré to všetko majú do látky zafixovať. Látka je potom tuhá, pretože vlákna sú navzájom zlepené. Pridáva sa teda aviváž, ktorá má ďalšími chemickými prostriedkami, viazucimi sa na látku, znížiť jej tuhosť.

Chemické nánosy výrazne obmedzujú vodoodpudivosť, priedušnosť a schopnosť odvádzať vlhkosť. Rozrušujú vlákna, lepidlá, elastoméry, farby a ochranné vrstvy. Zvyšky chemikálií tiež dráždia pokožku, a to hlavne v teplých a vlhkých partiách, kde sa aktivujú a pokožkou ľahšie prenikajú. Zvyšky pracích prostriedkov dokonca priťahujú hmyz, plašia zvieratá a zvyšujú horľavosť. Po chemickom čistení zostávajú na odevu podobné zvyšky, nahromadené zo všetkého doposiaľ vyčisteného oblečenia.

Riešením väčšiny problémov s práním hig-tech materiálov je odstránenie prilipnutej špiny, znečistenia, pachov a mastných škvŕn bez toho, aby v tkanine zostali cudzie látky. **Sport-Wash®** a **Sensi-Clean®** obnovujú vlastnosti tkaniny dôkladným vyčistením bez toho, aby po sebe nechávali stopy. Kde nie sú žiadne zvyšky, nie sú ani problémy a látka má rovnako skvelé vlastnosti, ako keby bola nová.

Vodoodpudivú tkaninu treba prať len v pracom prostriedku **Sport-Wash®** alebo **Sensi-Clean®**. Trvalo vodoodpudivé impregnačné materiály (DWR), napr. Scotch Guard®, Zepel®, Teflon® a ďalšie, vychádzajú zo zmeny elektrického potenciálu na povrchu tkaniny, ktorý potom nepriťahuje vodu. Voda by sa potom nemala na látku viazať a premáčať ju, ale mala by tvoriť kvapky a odtekať. Po bežných pracích prostriedkoch zostávajú usadeniny, ktoré dosahujú až 2 % hmotnosti látky (na mikrovláknach je to ešte viac, pretože majú väčší povrch). Tieto chemické látky prekryjú fluoropolyméry v trvalo vodoodpudivých tkaninách a voda sa môže rozlíať po celej ploche a nasiaknuť do tkaniny miesto toho, aby tvorila kvapky a odtekala.

Keď usadeniny vyperiete prípravkom **Sport-Wash®** alebo **Sensi-Clean®**, vodoodpudivosť sa obnoví. Vodoodpudivé vlastnosti možno zlepšiť vyžehlením, aby sa molekuly DWR aktivovali a mohli sa preskupiť na dosiahnutie vyššej účinnosti.

V niektorých prípadoch sa môže stať, že sa impregnácia DWR z výroby neobnoví, pretože nebola kvalitná alebo sa z nejakej príčiny odstránila. Ak vonkajšia vrstva látky po vypraní v prípravku **Sport-Wash®** alebo **Sensi-Clean®** a vyžehlení neodpuďzuje vodu, musí sa impregnovat' znova.

Vonkajšiu vrstvu možno impregnovat' ľahko postrekom **Silicone Water-Guard®** alebo **Water-Guard® Extreme**, je to jednoduché a ľahké, ale impregnácia nevydrží tak dlho ako impregnácia DWR z výroby. S úsilím len o málo väčším môžete tkaninu impregnovat' ešte lepšie, než sa to robí vo výrobe, a to pomocou prípravku **Permanent Water-Guard®**.

Permanent Water-Guard® od firmy Atsko je fluoropolymér na báze vody, ktorý zaručuje trvalú vodoodpudivosť.

Nepremokavé priedušné materiály predstavujú zvláštnu kategóriu odevov s membránovou vložkou vyrobenou z netkanej fluoropolymérovej (teflónovej) siete. Membránová vložka nevyžaduje žiadnu zvláštnu opateru. Vonkajšia vrstva má obvykle odolnú impregnáciu proti vlhkosti. Vonkajšiu vrstvu môžete udržiavať rovnakým spôsobom ako vonkajšiu vrstvu odevu bez membránovej vložky. Podrobné údaje o nepremokavých priedušných materiáloch nájdete v letáku „Správna starostlivosť o nepremokavé priedušné odevy“.

Izolačné vlastnosti závisia od toho, ako sa o izolačný materiál staráme. Správna funkcia izolovania je závislá od vyplnenia priestoru medzi vláknami izolačného materiálu vzduchom. Tým sa obmedzí prenos tepla od jeho zdroja cez izolačnú výplň na vonkajšiu vrstvu materiálu. Všetky materiály od peria až po polyester trpia tým, že olejnaté a iné zvyšky po pracích prostriedkoch lepia jednotlivé vlákna dovedna. To im bráni získať vzdušnosť a väčší objem a tým aj väčší priestor medzi vláknami, ktorým by sa prenos tepla obmedzil. Keď izolačný materiál znižuje svoj objem, teplo ním ľahšie preniká. Po vypraní v prípravkoch **Sport-Wash®** a **Sensi-Clean®** ostáva tepelná izolácia čistejšia, pretože ju možno vyplákať bezo zvyšku. Čistejšie vlákna po sebe ľahko kľúzu a môžu tak získať čo najväčší objem. Volne sa pohybujúce vlákna sú tiež dôvodom toho, že pri praní v prípravkoch **Sport-Wash®** alebo **Sensi-Clean®** nebudete nikdy potrebovať aviváž. Iné prací prostriedky vlákna pokrývajú lepkavým nánosom a tým ich lepia dovedna. Na penovú hmotu s uzavretými pórami pranie nemá vplyv, ale taký materiál nie je priedušný. Oblečenie vyrobené s použitím peny s uzavretými pórami horšie schne a ťažšie sa zbavuje pachu, takže aj pri ňom je dôležité, aby sa pralo v prípravku **Sport-Wash®** alebo **Sensi-Clean®**. To platí aj pre materiály s ochrannou vrstvou, napr. stany, tašky a plecniaky.

Schopnosť látky odvádzať vlhkosť závisí od správneho čistenia. Najnovšie pokroky v odbore odevov pre aktívny pohyb sa týkajú ponožiek (napr. Active Dry® od firmy Second Wind), spodnej bielizne, cyklistických nohavíc, tričiek a košiel, oblečenia pre expedície a pod., ktoré sa vďaka svojej schopnosti odvádzať vlhkosť od pokožky nosí veľmi príjemne. Môže ísť o prirodzenú vlastnosť, ako napríklad v prípade vlny a polypropylénu, alebo to môže byť výsledok spracovania, napr. runovanie s cieľom delenia alebo kanálikovanie priadze, aby sa zvýšil jej povrch. Schopnosť odvádzať vlhkosť a odparovania možno zlepšiť aj povrchovými úpravami tkanín. Látka tieto vlastnosti vždy stratí, ak na ňu prilipne nános zvyškov pracích prostriedkov. Ako vždy, keď sa úžitkové vlastnosti látky zhoršia, môžete škodu napraviť vypraním v prípravku **Sport-Wash®** alebo **Sensi-Clean®**, ktorý nielen že po sebe nenecháva stopy, ale dokonca odstraňuje zvyšky po iných pracích prostriedkoch.

Tkaniny prané v prípravku **Sport-Wash®** alebo **Sensi-Clean®** majú dokonca dlhšiu trvanlivosť. Tento rozdiel bude najvýraznejší na odevoch, ktoré sa perú denne, ako napríklad športové trikoty, plávky alebo ponožky. Stopy pracích prostriedkov a usadeniny z tvrdej vody spoločne so zlúčeninami chlóru narušujú vlákna tým, že vyplňujú mikroskopické trhlinky na ich povrchu a pod vplyvom kolísania teploty a vlhkosti ich prehĺbujú. Niektoré prací prostriedky obsahujú oxidačné činidlá, ako napríklad peroxid vodíka, ktorých úlohou je nečistoty vybieliť bez toho, aby ich odstránili. Tým sa obvykle narobí viac škody než osohu. Najmä pri tom trpia prírodné vlákna, farby a všetky pružné materiály – guma, latex, lycra či spandex.

Mechanické poškodenie tkanín možno obmedziť správnym práním. Tkaniny, ktoré sú vystavené pôsobeniu drsných častíc, napr. pri práci s betónom alebo v bani, vydržia dlhšie, keď sa tieto častice odstránia. Popruhy a laná používané pri práci, záchranných akciách a v horolezectve môžu stratiť potrebnú pevnosť, ak sa používajú bez náležitej starostlivosti. **Sport-Wash®** a **Sensi-Clean®** odstraňujú tieto častice, a to aj tie, ktoré držia pôsobením oleja a mazív, a to aj bez agresívnych oxidačných činidiel a bez toho, aby sa na vláknoch usadzovali chemikálie. Tak si laná a popruhy zachovávajú väčšiu odolnosť proti ďalšiemu poškodzovaniu a opotrebovaniu.

Ručné žmýkanie alebo aj odstredovanie pri vysokých otáčkach môže spôsobovať zrážanie, vyťahovanie a iné mechanické poškodenie. Vlna, hodváb a jemná bielizeň sa zľahka preklepú medzi dvomi uterákmi a nechajú sa voľne uschnúť na rovnej sieťovine alebo mriežke na sušenie svetrov.

Ak pridáte pri plákaní do vody pár kvapiek prípravku **Sport-Wash®** alebo **Sensi-Clean®**, ostane v bielizni menej usadenín než pri plákaní v čistej vode. Ľahko sa tak odstráni soľ, zvyšky potu a chlór, ktoré len vodou odstrániť nemožno. Bielizeň je najčistejšia v okamihu, keď sa vyplákajú posledné stopy povrchovo aktívnych látok. Ďalším plákaním sa do tkaním opäť dostávajú nepriaznivo pôsobiace nerastné látky obsiahnuté vo vode, ktoré skracujú životnosť tkanín.

Vysoká teplota môže poškodiť jemné tkaniny. Na rozdiel od väčšiny iných pracích prostriedkov pôsobí **Sport-Wash®** a **Sensi-Clean®** s rovnako dobre aj v chladnejšej vode. Bežným pracím práškom trvá niekedy až pol pracieho cyklu, kým sa v studenej vode rozpustia. Vôbec preto nie sú vhodné na prírodný a umelý hodváb a iné jemné materiály, ktoré neznášajú vysoké teploty. Keď sa prací prostriedok zle rozpúšťa, zle sa aj pláka. Prípravky **Sport-Wash®** a **Sensi-Clean®** sa skvelo rozpúšťajú aj plákajú. Atsko vám na požiadanie poskytne výsledky testov vykonaných na Clemsonovej univerzite, alebo si ich môžete vyhľadať na našich internetových stránkach.

Remeselné a umelecké doplnky na odev sa ľahko poškodia. Všetky farby, lepidlá, nažehľovacie ozdoby, flitre a bižutéria lepšie držia, keď látku najskôr vyperiete v prípravku **Sport-Wash®** alebo **Sensi-Clean®**. Zvyšky pracích prostriedkov rýchlo ničia jasné farby, kovovo lesklé alebo trblietavé doplnky, bižutériu a pod. Lepidlá, nažehľovacie nálepky a sieťotlač nevydržia tak dlho, ak ich budete prať v iných prípravkoch, než sú prípravky **Sport-Wash®** alebo **Sensi-Clean®**.

Farby často blednú preto, že sa farbivo niekde uvoľňuje a niekde inde usadzuje. Na bielom futbalovom drese alebo inej uniforme budú farby stále pri prání v studenej vode s prípravkom **Sport-Wash®** alebo **Sensi-Clean®**, po ktorom sa odev nechá ihneď uschnúť.

Tkaniny sa od seba veľmi líšia v **odolnosti proti slnečným UV lúčom**. Ťažká polyesterová plachtovina s vrstvou vinylu vydrží na slnku aj niekoľko rokov, ale bežný ľahký rodinný stan z nylonu má na plnom slnku životnosť asi 21 dní. Materiál polycotton, ktorý sa používa na maskovacie oblečenie alebo svetlotesnú ochranu pri fotografovaní, vydrží asi jeden rok. Na predĺženie životnosti týchto tkaním vo vonkajších podmienkach o 200 až 500 % stačí jedno ošetrenie prípravkami **U-V-BLOCK®** alebo **U-V-Killer®**. Všetky zástavy, vlajky, stuhy, transparenty, baldachýny a vonkajšia výzdoba vydrží dlhšie, keď ju ošetríte prípravkami **U-V-BLOCK®** alebo **U-V-Killer®**.

U-V-Block® a **U-V-Killer®** pohlcujú ultrafialové žiarenie, ktoré ničí farby a vlákna. Chránia takisto všetko, čo ošetrené tkaniny zakrývajú. Suchá, obnosená biela košeľa do obľuku má UV faktor 4 až 6, mokrá 2 až 5. Po jedinom ošetrení sa ochranný faktor takejto košele zvyšuje na 20 až 30 a navyše sa vyhnete nákladom, starostiam a chemických vplyvom spojeným s opakovanou aplikáciou ochranných krémov proti slnku. Je to výborný spôsob, ako ochrániť každého, kto je ohrozený slnečnými lúčmi.

Stany je potrebné stavať na tienistých miestach alebo ošetriť prípravkami **U-V-Block®** alebo **U-V-Killer®**. Nepoužívaný stan vždy zloďte. Stany možno prať v prostriedkoch **Sport-Wash®** alebo **Sensi-Clean®** a priedušné miesta ošetriť prípravkami **Silicone Water-Guard®**, **Water-Guard Extreme** alebo **Permanent Water-Guard®**. Pred aplikáciou **U-V-Block®** by sa látka nemala impregnováť proti vode. Miesta s ochrannou vrstvou – otváracie chlopne, časti zosilnené proti pôsobeniu vody a podlaha – sú už nepremokavé a ošetrenie vodoodpudivým prípravkom nemá veľký zmysel.

Veľa skúsených znalcov stále používa stany a oblečenie z bavlneného plátna napusteného olejom. Majú dlhú životnosť a môžu byť vysoko nepremokavé. Ideálnou impregnáciou pre také materiály je **Sno-Seal®** s obsahom včelieho vosku.

Rovnako ako pri kožených topánkach sa nanáša na zahriaty podklad tak dlho, kým materiál impregnáciou vstrebáva. Pozri podrobné pokyny týkajúce sa starostlivosti o kožené výrobky.

Nehorľavosť závisí od správneho prania. Nehorľavosť 100 % polyesteru, ktorý sa odporúča ako materiál pre detskú nočnú bielizeň, sa znižuje po každom vypraní v bežných pracích prostriedkoch. (A to aj pri produktoch, ktoré údajne nehorľavosť neznižujú). Naproti tomu sa nehorľavosť 100 % polyesteru po vypraní v prípravku **Sport-Wash®** alebo **Sensi-Clean®** dokonca zvýši. Voľná nočná bielizeň z bavlny by sa nemala používať, pretože vzplanie veľmi rýchlo, aj keď v nej nie sú zvyšky pracích prostriedkov. Na druhom konci spektra sú špeciálne ohňuvzdorné materiály ako Nomex. Aj tie je potrebné udržiavať bez usadenín z prania – tkanina sama o sebe síce možno nehorí, ale zvyšky po pracích prostriedkoch môžu vzplanúť a spôsobiť ťažké popáleniny; pozri výsledky testov z Clemsonovej univerzity.

Väčšina pachov po vypratí prípravkom **Sport-Wash®** zmizne. V športovej obuvi, vysokých rybárskych čizmách, neoprénových kombinézach, spodnej bielizni z polypropylénu a baseballových čiapkach sa pach drží dosť dlho. Ale ak sa dajú prať, **Sport-Wash®** alebo **Sensi-Clean®** ich pach zbaví. Rovnako ako pri úpornejších škvrnách sa často pach lepšie odstráni bez ďalšieho fyzického poškodzovania dlhším práním, keď sa odev pred práním nechá 10 – 30 minút namočený. Pri používaní odevov a obuvi môžete pachy likvidovať prípravkom **N-O-DOR® II**. Na väčšinu tkanín účinkuje spoľahlivo a dá sa dokonca použiť priamo na pokožku a vlasy.

Vysoko výkonné práčky (s vodorovnou osou bubna) teraz umožňujú pranie vecí, ktoré sa kedysi museli prať len ručne. Nové práčky síce znamenajú vyššiu počiatočnú investíciu, ale rýchlo sa zaplatia úsporami vody, tepla, elektriny a zníženým opotrebovaním bielizne. Majú programy pre jemnú bielizeň, ktorú perú skutočne jemne. Odstránením víriča z práčky sa významne predĺžila životnosť stehov a švov. Výkon a hospodárnosť týchto nových práčok využijete bezo zvyšku, len keď do nich budete dávať **Sport-Wash®** alebo **Sensi-Clean®**.

Ako ste tu zistili, **kľúčom k praniu každej špeciálnej tkaniny v ruke alebo v práčke je používanie prípravkov Sport-Wash® alebo Sensi-Clean®**. Pri nastavovaní teploty, sušenia, žehlenia, bielenia, delenia podľa farieb a pod. postupujte presne podľa údajov na visačke. S našimi pracími prostriedkami, ktoré po sebe nezanechávajú žiadne zvyšky, uvidíte, aký je rozdiel medzi tým, keď zvyšky niektorého pracieho prostriedku zlikvidujú špeciálne vlastnosti tkaniny, za ktoré ste si zaplatili, a pracím prostriedkom, ktorý možno bezo zvyšku vyplákať a ktorý zachováva vzhľad, úžitkovú hodnotu a životnosť vášho oblečenia.

Možno si myslíte, že po chemickom čistení je vaše oblečenie čistejšie než po vypratí v pracom prostriedku. Nie je to pravda, pri chemickom čistení sa do látky môžu dostať nové usadeniny (pachy), ktoré sa do rozpúšťadla uvoľnili z už vyčistených odevov. Rozpúšťadlá sa síce neustále destilujú a filtrujú, ale s každým ďalším použitím obsahujú stále viac cudzích látok. Preto sa pravidelne vymieňajú. Tú smolu, že práve váš kus oblečenia sa dostane na rad tesne predtým, než sa rozpúšťadlo konečne vymení, môžete mať práve vy. Keď periete doma prípravkom **Sport-Wash®** alebo **Sensi-Clean®**, môžete mať istotu, že iné pracie prostriedky a aviváže vaše oblečenie neznečistia.

Aj vaša pokožka ocení oblečenie bez usadenín. Ak máte v rodine niekoho s citlivou pokožkou, alergiou, lupienkou a pod. môže si vydýchnuť, pretože ho zvyšky pracích prostriedkov v bielizni už nebudú dráždiť. Po niekoľkých prvých praniach prípravkom **Sport-Wash**® alebo **Sensi-Clean**® sa vaše oblečenie a práčka zbavia zvyškov pracích prostriedkov. Je niekoľko spôsobov, ako docieľiť stav bez zvyškov rýchlejšie. Najjednoduchší je najskôr vyprať bielizeň bez pracieho prostriedku. Vaše oblečenie totiž po 10 vypratiach obsahuje dosť pracieho prostriedku na to, aby to stačilo na odporúčanú dávku pre bežnú náplň práčky. Často sa stáva, že ak používate rovnaký prací prostriedok niekoľko rokov, vytvoria sa za bubnom a pod víričom silné nánosy. Tie obvykle zmäknú a dajú sa odstrániť, keď práčku naplníte veľmi horúcou vodou (bez bielizne), necháte ju cez noc naplnenú a na druhý deň spustíte program. Keď sušičku naplníte veľmi vlhkými uterákmi, tak by sa po ich sušení mala zbaviť väčšiny usadenín.

Bubnové práčky s predným plnením v najbližšej verejnej prádelni sa pravdepodobne stretávajú s najrôznejšími pracími prostriedkami, ktoré si po sebe svoje zvyšky upratujú navzájom. Ak máte pochybnosti, skontrolujte práčku čuchom a nechajte vyprať jednu náplň oblečenia, na ktorom toľko nezáleží. Na pranie stanov, spacích vakov, veľkých perových bünd, prešivaných prikrývk a pod. je veľká práčka s predným plnením nutnosťou, ibaže by ste ich chceli prať ručne.

Sport-Wash® a **Sensi-Clean**® umožňujú prať skoro každú tkaninu a nezanechávajú po sebe žiadne zvyšky. Žiadne vône, farbivá alebo povrchovo aktívne látky, ktoré by mali nežiaduci účinok na vlastnosti, pre ktoré ste si oblečenie obstarali. Treba dávať pozor na niekoľko vecí, ale poučený používateľ dosiahne vynikajúce výsledky pri praní takmer hocičoho. Nezabúdajte, že ak sa nebudete držať odporúčaní na visačke, nemôžete viniť výrobcu alebo chemickú čistiareň. Keď si ale oblečenie vyčistíte sami doma, z získate trvalo vynikajúce úžitkové vlastnosti a ušetríte peniaze. Netreba asi zdôrazňovať, že nemôžeme prevziať zodpovednosť za nepredvídateľné problémy, ale radi vám odpovieme na akúkoľvek otázku telefonicky, faxom, e-mailom alebo listom (najlepšie ešte prv, ako sa chyba stane). Ak si nie ste istí, či je skúšanie nových postupov správne, bude rozhodne lepšie, keď ostanete pri tradičných metódach alebo požiadate o radu odborníkov. Ale ak vám ide o čo najlepšie úžitkové vlastnosti a s priemernými výsledkami väčšiny „osvedčených“ postupov už máte svoje skúsenosti – prečo neskúsiť niečo v duchu hesla „urob si sám“ a sedliackym rozumom sa dopracovať k úplne odlišnému pojatiu toho, čo je „čisté“.

Prečítajte si návod na visačke odevu a dodržiavajte ho, nájdete tam niekedy skutočne užitočné pokyny. Vždy používajte **Sport-Wash**® alebo **Sensi-Clean**® a neváhajte nám zatelefonovať a požiadať o radu.